

Tartu Ülikool
sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Kutseõpetaja õppekava

Reet Juurik

KUTSEKOOLI ÕPILASTE HUVITEGEVUS, SELLES OSALEMISE JA
MITTEOSALEMISE PÕHJUSED NENDE ENDI HINNANGUL KAHE KUTSEKOOLI
NÄITEL

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Merle Taimalu (PhD)

Läbiv pealkiri: Kutsekooli õpilaste huvitegevus

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: nimi (teaduskraad)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsemiskomisjoni esimees: nimi (teaduskraad)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	4
<i>Huvitegevus noorsootöö osana, selle põhimõtted ja olemus</i>	4
<i>Huvitegevuse positiivne mõju noorele</i>	6
<i>Noorte huvitegevuses osalemise põhjused</i>	7
<i>Noorte mitteosalemise põhjused ja eemalejäämisest tulenevad ohud</i>	8
<i>Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused</i>	9
METOODIKA	10
<i>Valim</i>	10
<i>Mõõtevahend</i>	11
<i>Protseduur</i>	12
TULEMUSED	12
ARUTELU	17
KOKKUVÕTE	22
SUMMARY	23
TÄNUSÕNAD	24
AUTORSUSE KINNITUS	24
KASUTATUD KIRJANDUS	25
LISA 1. ANKEET KUTSEKOOLI ÕPILASTELE	

SISSEJUHATUS

Kuna tänapäeval pööratakse noorte arengule üha rohkem tähelepanu (Baltakiene, 2013), siis omab huvitegevus tähtsat rolli noorte, nende vanemate ning koolipersonali elus (Bucknavage & Worell, 2005). Noorte jaoks on oluline osaleda huvitegevuses, kuid noorte soovidega arvestavaid huvitegevusi pakutakse vähe. Noorte arvates võiksid huvitegevused olla mitmekesisema valikuga. Noorte kaasamine huvitegevusesse võib sageli olla suureks väljakutseks (Terzian, Giesen, & Mbwana, 2009).

Huvitegevus pakub noortele mitmekülgseid väärtuseid – huvitegevus arendab sotsiaalseid oskuseid (Mckee, Oldfield, & Poultney, 2010; Witt & Caldwell, 2010; Youth Work in..., 2014), efektiivset kommunikatsiooni, eneseväljendusoskust (Huvialaharidus ja huvitegevus, 2005; Lubans, Plotnikoff, & Lubans, 2012; Youth Work in..., 2014) ning ühiskonnas toimetulemist (Mckee, Oldfield, & Poultney, 2010; Youth Work in..., 2014). Positiivne seos on leitud mitmekülgsete arenguvõimalustega huvitegevuse ning õppeedukuse vahel (Lepmann et al., 2013).

Õpingute katkestamine kutseõppes on Eestis tõsiseks probleemiks (Espenberg, Beilmann, Rahnu, Reincke & Themas, 2012). 2013. ja 2014. õppeaastal moodustasid õppetöö poolelijätjad põhikoolijärgsetest õpilastest 24,5% (Haridus- ja Teadusministeerium, 2015). Noorte huvitegevusest eemalejäämise põhjuseid on oluline uurida, kuna mitmed noored ei suuda sageli leida tänapäevases tarbimisühiskonnas eesmärki ning neil esineb raskusi ühiskonnaga integreerumisel. Võrreldes huvitegevuses osalevate noortega ohustab huvitegevusest eemalejäänud noori rohkem madal õppeedukus, suurem risk sõltuvust tekitavate ainete tarbimisele ning õigusrikkumistele (Vanem, 2014). Õpingute poolelijätmise vähendamises on oluliseks meetmeks noorsootöö ning huvitegevuse edendamine, kuna huvialaringid soodustavad noorte õppimishuvi ning toetavad sotsiaalse keskkonna loomist (Espenberg et al., 2012). Seega on käesoleva bakalaureusetöö teema aktuaalne.

2009. aastal tutvustas Treu (2009) Kuressaare Ametikooli huvitegevuse lähiminevikku ning selgitas huvitegevuse arendamise võimalusi arvestades eelnevaid huvitegevuse traditsioone ja õppijate ootusi. Autorile teadaolevalt puuduvad aga kutsekooli õpilaste huvitegevuse kohta täpsemad ja uuemad andmed. Kuna mitmete eelpool nimetatud uuringute (Mckee, Oldfield, & Poultney, 2010; Witt & Caldwell, 2010; Espenberg et al., 2012; Lubans, Plotnikoff, & Lubans, 2012; Ivaniushina & Aleksandrov, 2015) kohaselt mõjutab huvitegevuses osalemine noori positiivselt, on oluline uurimisprobleem, millistes huvitegevustes kutsekooli õpilased osalevad ja millised on osalemise või mitteosalemise põhjused.

Bakalaureusetöö eesmärk on selgitada välja kutsekooli õpilaste osalemine huvitegevuses, nende osalemise ja mitteosalemise põhjused ning osalemiseks vajalikud tingimused õpilaste endi hinnangul. Käesolev uurimistöo on üles ehitatud nelja suure peatüki alusel, mis omakorda on jaotatud alapeatükkideks. Teoreetilises peatükis käsitleb autor töös kasutatavaid põhimõisteid, huvitegevuse mõju noorele ning huvitegevuses osalemist ja mitteosalemist nii Eestis läbi viidud kui ka välisriikide uuringute andmetele toetudes. Teoreetilise peatüki lõpus toob autor välja töö eesmärgi ning püstitab eesmärgist tulenevalt uurimusküsimused. Töö teine peatükk käsitleb meetodikat, kus kirjeldatakse valimit, mõõtevahendeid, uurimisprotseduuri ning andmete töötlemist. Kolmandas peatükis kirjeldatakse uurimistöös saadud tulemusi. Neljas peatükk annab ülevaate saadud tulemuste interpretatsioonist, kus autor käsitleb ka tööga seotud piiranguid ning annab soovitusi edasisteks uurimusteks.

TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

Huvitegevus noorsootöö osana, selle põhimõtted ja olemus

Noorsootöö mõistena käsitletakse 7–26 aasta vanuses noortele eelduste loomist mitmekesiste arenguvõimaluste tagamiseks, mis soodustavad vaba tahte printsiibist lähtuvalt tegutsemist nii tasemehariduse- kui ka pere- ja tööväliselt. Noorsootöö efektiivseks toimimiseks on vajalik kaasata huvitegevusse suurel hulgal noori ning soodustada noorte initsiatiivikut (Noorsootöö seadus, 2010). Üheks peamiseks noorsootöö eesmärgiks on takistada noorte koolist välja langemist, vähendada noorte töötust ning seeläbi minimiseerida sotsiaalset tõrjutust (Taru, 2013). Õpingute katkestamine kutseõppes on Eestis tõsiseks probleemiks. Õpingute poolelijätmise vähendamises on oluliseks meetmeks noorsootöö ning huvitegevuse edendamine, sest huvitegevus omab olulist rolli õppimishuvi tekitamisel. Ka kutseõppe pooleli jätnud või katkestamist plaanivad õpilased on ise välja toonud, et ühest küljest aitab huvitegevusega tegelemine valida tulevikuks eriala ning teisest küljest soodustada õppimishuvi (Espenberg et al., 2012). Iirimaal käsitletakse noorsootööd kui jätkusuutlikku hariduse edendamise strateegiat, mis toetab noori nii seespool kui ka väljaspool formaalharidussüsteemi ning panustab õppemeetodina noorte haridustaseme tõstmisesse. Seega omab noorsootöö olulist positsiooni haridussüsteemis elukestva õppimisvõimalusena (Assessment of the..., 2012).

Noorsootöövaldkondadeks on noorte huviharidus pikaajalise tegevusena ning huvitegevus lühiajalise tegevusena. Huviharidusest ja huvitegevusest võtavad noored osa kooli- või töövälisel ajal, omandades seeläbi uusi oskusi ning teadmisi. Huvitegevuse mõiste

kirjeldamisel on oluline rõhutada, et tegevus toimub juhendamise all ning süsteemse tegevusena (Noorsootöö strateegia 2006–2013). Mitmekesiseid arenguvõimalusi noortele pakuvad erinevad huvikoolid, noortele mõeldud keskused, noortele suunatud projektid ning koolide huviringid (Haridus- ja Teadusministeerium, 2014).

Huvitegevust defineeritakse regulaarse tegevusena, mis toimub minimaalselt ühel korral nädalas, kust võtavad osa ühe vanuseklassi õpilased ning oluliseks tingimuseks on, et see toimub täiskasvanud juhendaja juhtimise all (Mahoney & Stattin, 2000; Metsäpeltö & Pulkkinen, 2012; Ivaniushina & Aleksandrov, 2015). Huvitegevust määratletakse õppekavavälise tegevusena huvikoolides, mis ei anna õpilastele ainepunkte ning milles osalemine ei ole õpilastele kohustuslik (Seow & Pan, 2014). Huvitegevuse eesmärk on arendada teatud spetsiifilist oskust või võimet lastel (Metsäpeltö & Pulkkinen, 2012; Ivaniushina & Aleksandrov, 2015). Käesolevas uurimistöös on huvitegevust käsitletud kui organiseeritud, juhendamise all toimuvat tegevust, millest õpilased võtavad osa nii õppetööst kui ka tööst vabal ajal. Huvitegevus toimub nii koolis, kooli poolt organiseeritud kui ka koolivälise tegevusena. Huvitegevusest võetakse osa koolide huvialaringides, mitmesugustes treeningrühmades, spordiklubides, noortekeskustes kui ka huvikoolides ning klubides (Hillep, Taru, Tammeveski, Trubetskoi & Pärnamets, 2010).

Huvitegevus on noortele inimestele üks tähtsamaid vaba aja sisustamise võimalusi. Tartu OÜ Eesti Uuringukeskuse 2010. aastal läbi viidud uuringu tulemustest selgus, et huvitegevusega sisustab vaba aega 61% noortest inimestest (Hillep et al., 2010). Poliitikauuringute Keskuse Praxis & Eesti Noorsootöö Keskuse organiseeritud uuringu tulemustest järeldus, et Eesti noorte hulgas on populaarseimaks noorsootööd puudutavaks valdkonnaks huvitegevus (Kirss & Batueva, 2012).

Kooli poolt organiseeritud tegevust käsitletakse huvitegevusena koolis, mille raames kasutatakse erisuguseid õppimismeetodeid ning -vorme. Vastavate õppemeetodite kasutamise eesmärk on tagada õppekava edukas läbimine (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, 2010). Õpilasele eakohase õppekava koostamisel on oluline lähtuda iga noore individuaalsest jõukohasusest. Ühtlasi on õppekava ellu rakendamisel oluline leida noorele piisavalt aega puhkamiseks ning huvitegevuseks (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, 2010). Ühest küljest võib huvitegevust käsitleda formaalharidussüsteemi täiendusena, kuna huvitegevus aitab noori täiskasvanueluks ette valmistada (Taru, 2013). Teisest küljest on huvitegevus alternatiivne võimalus noorte inimeste vaba aja veetmiseks, ennetamaks antisotsiaalset käitumist (Väli, 2013).

Noorsootöö hõlmab laiahaardelisemalt vaba aja veetmise võimalust ja huvitegevusel põhinevaid tegevusi. Noorte antisotsiaalse käitumise ennetamiseks kasutatavat noorsootööd saab kirjeldada noorsootööna juhul, kui huvitegevust on korraldatud noorte inimeste soovidest ja vajadustest lähtuvalt ning noortel on ka õigus otsustada huvitegevuste programmi üle. Samuti tuleb huvitegevuse korraldamisel arvestada, et tegevustes oleks arvestatud noorte individuaalsete vajadustega, viies selleks läbi diskussioone noortega (Sapin, 2013). Näiteks Minneapolis 1991. aastal loodud noorte huvitegevuse programmis, kus osalesid 12–16 aastased õpilased, on oluliseks eesmärgiks seatud noortega suhtlemine – juhendajad keskenduvad noorte tundma õppimisele ning nendega positiivse suhte loomisele ja kaasavad noori huvitegevustesse, mille noored endale ise valivad (Outley, Boracco, & Boleman, 2011). Huvitegevuse eesmärk peaks olema haarata noori inimesi huvitegevuse organiseerimisse võimalikult suurel määral (Sapin, 2013).

Huvitegevuse positiivne mõju noorele

Huvitegevus keskendub noorele inimesele kui indiviidile ning sellega asetatakse noor huvitegevuse keskpunkti, mis mõjutab tema arengut olulisel määral. Kuna noored tunnevad, et peavad tegevuse organiseerimisel võtma vastutuse, siis arendab huvitegevus noorte eneseusku, enesekindlust ning suurendab otsustusvõimet. Huvitegevuses osalemine õpetab noortele sotsiaalseid oskusi, efektiivset kommunikatsiooni, eneseväljendusoskust ning ühiskonnas toimetulemist (Youth Work in..., 2014).

Vastavalt PISA uuringu tulemustele on õppeedukuse tõstmiseks äärmiselt tähtis huvitegevuse arendamine koolis, sest mitmekülgsete arenguvõimalustega huvitegevuse ning õppeedukuse vahel ilmneb positiivne seos (Lepmann et al., 2013). Huvitegevuses osalemine pakub noortele põnevaid väljakutseid, mitmekesiseid õppimisvõimalusi ning erinevate tegevuste kaudu aitab noortel ennast, teisi inimesi ja ühiskonda paremini tundma õppida (Mckee, Oldfield, & Poultney, 2010). Lisaks aitab huvitegevus kaasa noorte enesekindluse tõstmisele ning tolerantsuse edendamisele (Devlin & Gunning, 2009). Huvitegevuse kaudu saavad noored omandada erioskusi (Taru, 2013). Huvitegevusest osavõtmine aitab kaasa noorte iseseisvumisele (Kaasik, 2011). Noorte iseseisvumist soodustab eelkõige asjaolu, et praktiliste oskuste omandamine annab noortele paremad eelised hea töökoha leidmiseks (Huvialaharidus ja huvitegevus, 2005).

Huvitegevuse kaudu on võimalik tagada efektiivsem kommunikatsioon noorte ja juhendaja vahel. Efektiivne kommunikatsioon saavutatakse avatuma ja vahetuma kontakti kaudu. Huvitegevusel on oluline roll integreerimaks erinevaid rahvuslikke gruppe.

Huvitegevuse märkimisväärselt positiivne mõju avaldub eelkõige madalama õppeedukusega või õpingutega raskustes noorte hulgas. Ühelt poolt võib huvitegevust pidada noortele täiendavaks koormuseks, ent teiselt poolt on välja toodud selle pingeid vähendav ja stressi maandav mõju (Huvialaharidus ja huvitegevus, 2005).

Uurimistulemustega on näidatud, et spordiga tegelemine arendab noorte füüsilisi, psühholoogilisi, sotsiaalseid, emotsionaalseid ning intellektuaalseid võimeid (Buther-Anderson, Riley, Amorose, Iacini & Wade-Mdivanian, 2014). Füüsilise aktiivsusega tegelemine on eelkõige kasulik noortele, kes kalduvad kergemini depressiooni langema või on madala enesehinnanguga, kuna füüsiline aktiivsus parandab noorte sotsiaalset ja emotsionaalset heaolu. Organiseeritud sportlikud programmid pakuvad noortele võimalust osaleda meeskonnatöös ning individuaalsetel spordivõistlustel, mis omakorda arendab meeskonnatööd ning suhtlemist (Lubans, Plotnikoff, & Lubans, 2012).

Huvitegevuses osalemise olulisust rõhutab uuringutega leitud fakt, et täiskasvanud inimesed, kes on nooremas eas aktiivselt tegelenud huvitegevusega, tundsid ennast ühiskonnas sotsiaalselt paremini hakkama saavat, kui need, kes tegelesid huvitegevusega minimaalselt. Aktiivselt huvitegevusega tegelemine parandab noorte suhtlemisoskust, meeskonnatööd ning ühtekuuluvustunnet (Witt & Caldwell, 2010). Huvitegevuse positiivses mõjus on tähtsal kohal kuritegevuse preventatiivne roll. Näiteks on täheldatud, et huvitegevusega tegelemine aitab langetada koolist välja langemist ja asotsialiseerumist, eelkõige poiste hulgas (Huvialaharidus ja huvitegevus, 2005).

Noorte huvitegevuses osalemise põhjused

Noorsootöötajatel on keskne roll noorte positiivse arengu edendamisel (Barcelona, Hurd, & Bruggeman, 2011). Noorsootöö efektiivseks korraldamiseks peavad juhendajad hästi tundma, millistel põhjustel noored huvitegevusest osa võtavad. Seeläbi on võimalik ka edukamalt tulevikuplaane ellu viia (Rämmel, 2012). Organisatoorse poole pealt on noorsootöö peamiseks alustalaks vabal tahtel põhinev printsiip, millest tulenevalt on oluline, et tegevused oleksid noorte jaoks piisavalt meeldivad, huviäratavad ning põnevust pakkuvad. Sellisel viisil on võimalik kaasata noorsootöösse võimalikult palju noori inimesi. Seetõttu rõhutatakse, et elamuste ja kogemuste saamise tähtsust huvitegevuses ei tohiks alahinnata (Taru, 2013).

Kuussaare Ametikoolis 2009. aastal korraldatud uurimuse tulemustest järeldus, et huvitegevuses osalemist mõjutas kõige rohkem huviringi sisu ning juhendaja pädevus. 2011. aastal Poliitikauuringute Keskuse Praxis & Eesti Noorsootöö Keskuse poolt läbi viidud

uuringus „Noorte osalemine noorsootöös“ kirjeldati, millised tegurid mõjutavad 10–26-aastaste noorte huvitegevuses osalemise motivatsiooni ning uuriti, millistel tingimustel on noored nõus osa võtma noorsootöö erinevatest valdkondadest (Rämmel, 2012). Uuringu tulemuste põhjal toodi välja, et põhiliseks motivaatoriks huvitegevusest osavõtmisel on huvitegevuse atraktiivsus, seejärel rõhutati teiste noortega koos ajaveetmise võimalust ning oluliseks peeti ka juhendajate sõbralikkust ja uute oskuste ning teadmiste hankimist (Rämmel, 2012).

2014. aastal uuris Lii Vanem Kuressaare noorte huvitegevuses mitteosalemise põhjuseid ning kirjeldas nende tagajärgi. Uurimuse tulemustest selgus, et teatud eluperioodil on noorte elus tähtsam osakaal sõpruskonnal kui perekonnal. Sõpruskonnast oleneb sageli, kuidas noored vaba aega sisustavad. Antud uuringus toodi veel välja, et noorsootööst osa võtmist soodustavad tegurid on sageli seotud huvitegevusest saadava saavutustunde, edu kogemise ja efektiivse ajakasutusoskusega, mida formaalharidussüsteemis ei omandata. Noorte elukeskkonna võimalused ning erinevad väärtushinnangud on samuti olulised faktorid, mis huvitegevustest osavõtmisele mõju avaldavad (Vanem, 2014).

Noorte mitteosalemise põhjused ja eemalejäämisest tulenevad ohud

Poliitikauuringute Keskuse Praxis & Eesti Noorsootöö Keskuse 2011. aastal läbi viidud uuringu tulemustest järeldati, et erinevates vanuseklassides on huvitegevusest eemalejäämise põhjused erinevad. Täiskasvanud noorte inimeste jaoks on kõige sagedasemaks mitteosalemise põhjuseks liiga suur koolikoormus, informatsiooni vähene kättesaadavus ning huvipuudus (Hillep et al., 2010; Kirss & Batujeva, 2012; Lukas, 2014; Vanem, 2014; Meema, 2015). Ühe levinuma mitteosalemise põhjusena nimetati ka asjaolu, et sõpruskond ei tegele huvitegevusega. Huvitegevuses mitteosalemist mõjutab ka olulisel määral kaugus elukohast ning transpordivõimalused. Treu (2009) uurimuse tulemustest Kuressaare Ametikoolis selgus, et piiratud transpordivõimalused ning elukoha kaugus on mitteosalemise peamiseks põhjuseks.

Lii Vanema (2014) töö tulemustes selgus, et peamised huvitegevusest eemalejäämise põhjused on perekonna majanduslikud raskused, sõpruskonna puudulik huvi huvitegevuse vastu ning vanemate vähene huvi noorte tegevuste vastu. Antud uuringu tulemustest järeldati, et perekonna majandusliku olukorra, sõpruskonna mõjutuste ja huvitegevuses mitteosalemise vahel ilmneb seos (Vanem, 2014). Majanduslike raskuste tõttu huvitegevusest eemale jäämine on toodud välja ka 2010. aastal Tartus korraldatud OÜ Eesti Uuringukeskuse uurimuses ning

2014. aasta Elis Lukase uurimuses "Tartu linna noorte arvamused noorsootöö võimalustest kasutades mobiilse noorsootöö meetodit" (Hillep et al., 2010; Lukas, 2014).

Huvitegevuses mitteosalemisega kaasnevad peamised potentsiaalsed ohud on sotsiaalne tõrjutus ühiskonnas, sõltuvust tekitavate ainete kuritarvitamine ning madal õppeedukus koolis, mis omakorda soodustab õigusrikkumisi, mis võib kaasa tuua kuritegevuse suurema leviku ning töötuse kasvu ühiskonnas. Noorte inimeste huvitegevusest kõrvalejäämise ja sellest tingitud antisotsiaalse käitumisviisi vahel on täheldatud seost, seega on noorsootööl oluline funktsioon kuritegevuse leviku vähendamisel (Vanem, 2014).

Kokkuvõtlikult võib öelda, et huvitegevuseks loetakse noortele inimestele mitmekesiste võimaluste tagamist süsteemse ning juhendamise kaudu toimuva organiseeritud õppegevusega (Haridus- ja Teadusministeerium, 2014). Huvitegevusest osavõtmise positiivse mõjuna on mitmed kirjanduslikud allikad (Huvialaharidus ja huvitegevus, 2005; Mckee, Oldfield, & Poultney, 2010; Devlin & Gunning, 2009; Witt & Caldwell, 2010) toonud eelkõige välja sotsiaalsete oskuste arendamise. Huvitegevuse ja edukamate õppetulemuste vahelist seost on märkinud mitmed autorid (Devlin & Gunning, 2009; Lepmann et al., 2013). Huvitegevuse ülesannet kuritegevuse leviku vähendamisel on kirjeldanud Vanem (2014). Seega võib öelda, et huvitegevusel on ühiskondlikul tasemel märkimisväärselt oluline funktsioon, tagamaks noortele hea hariduse ja vähendamaks kuritegevust, mis omakorda aitab kaasa turvalisema elukeskkonna ning harituma ühiskonna loomisele.

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Käesoleva töö eesmärgiks on selgitada välja kutsekooli õpilaste osalemine huvitegevuses, nende osalemise ja mitteosalemise põhjused ning osalemiseks vajalikud tingimused õpilaste endi hinnangul. Töö eesmärgist tulenevalt on autor püstitanud uurimisküsimused.

Thomas-Fraseri uurimusest selgus, et huvitegevus, millega noored kooliväliselt meelsasti tegelevad, on sportimine (Thomas-Fraser, Cote, & Deakin, 2005). Sporti saab lugeda üheks peamiseks väljundiks noorte arengu tagamisel (Bruening, Clark, & Mudrick, 2015). Ka Hanseni uuringus (Hansen, Larson, & Dworkin, 2003) tõdeti, et kõige sagedamini tegelevad noored mõne spordialaga, milleks on näiteks võrkpall, jalgpall, pesapall, ujumine, maadlemine, korvpall või aeroobika. Üheks levinumaks huvitegevuseks on ka tantsimine, muusikaga tegelemine ning kunstiklubides osalemine (Hansen et al., 2003). Ameerikas läbi viidud uurimuses (Kort-Butler & Hagewen, 2014) selgus, et koolisiseses huvitegevuses osaleb 76,1% vastanud õpilastest, kellest 20,9% osaleb sporditreeningutes. Kõige populaarsemad

alad olid pesa-, korv- ja jalgpall. Teistest koolisisestest huvitegevustest olid populaarseimad bändi tegemine, kisakooris osalemine ja kooris laulmine. Käesoleva bakalaureusetöö **esimeseks uurimisküsimuseks** on, millistes huvitegevustes osalevad õpilased endi hinnangul koolisisestelt ja kooliväliselt.

Ebie (2005) uuringus selgus, et kuigi õpilased osalevad erinevates huviringides, siis põhjendavad nad huvitegevuses osalemist samade põhjustega. Oluliste punktidenä toodi välja järgmised põhjused: gruppi kuulumine, enesekindluse tõstmine ning tehniliste oskuste arendamine. 2003. aastal viidi Ameerika kahes kõrgkoolis läbi uurimus, milles osales 2000 õpilast (Young, Ross & Barcelona, 2003). Uurimuses toodi kolm peamist huvitegevuses mitteosalemise põhjust välja järgmiselt: ajapuudus, teabe puudus, tegelemine teiste vabaajategevustega. 2014. aastal läbiviidud uurimuses nimetasid vastajad huvitegevuses osalemise põhjustena järgmist: uute sõprade leidmine, uute kogemuste saamine, uute oskuste õppimine, iseloomu arendamine ja stressi maandamine (Ansari, Harbi, AbdelAzixe, AbdelSalam, Tantawi & ElRefea, 2014). Varasematele uuringutele tuginedes püstitas autor **teiseks uurimisküsimuseks**, millega põhjendavad huvitegevuses osalevad õpilased oma osalemist ja mitteosalejad oma mitteosalemist.

Terzian, Giesen, Mbwana (2009) uurisid, millistel tingimustel soovivad õpilased osa võtta huvitegevusest. Uurimuse tulemustes tõid õpilased välja, et huvitegevusest võtaksid nad aktiivsemalt osa järgmistel tingimustel: huvitegevus pakub erinevaid tegevusi vastavalt eale ja soole, arvestatakse õpilaste soovidega, õpetatakse praktilisi oskusi, pakutakse sobilikku toimumiskohta ja -aega. Oluliseks peeti ka juhendaja meeldivust. Rõhutati, et juhendaja peab olema kogenud noortega töötaja ning peab noori austusega kohtlema (Terzian et al., 2009). **Kolmandaks uurimisküsimuseks** on, millistest huvitegevustest ja millistel tingimustel soovivad õpilased osa võtta.

METOODIKA

Uurimuses kasutati kvantitatiivset meetodit ja uurimisstrateegiana kaardistavat uurimust. Kvantitatiivne meetod võimaldab koguda andmeid paljude uuritavate kohta ja saadud andmeid analüüsida arvandmete abil (Õunapuu, 2014). Kaardistava uurimisstrateegia valis autor põhjusel, et anda esmane ülevaade kutsekooli õpilaste huvitegevusest.

Valim

Uurimuse läbiviimiseks kasutati mugavusvalimit. Valimi moodustamisel lähtuti õpilaste lihtsast kättesaadavusest, et vähese ajakuluga saada vastused võimalikult paljudelt õpilastelt. Valim koostati kahe suure kutsekooli põhjal Eestis. Koolid valiti autori elukohale

lähedastest piirkondadest. Kahes uuritud kutsekoolis õppis 2015. ja 2016. aastal põhikoolijärgseid õpilasi kokku 1544 (HaridusSilm, 2016). Kuigi kasutati mugavusvalimit, esitati koolide juhtkonnale õpilaste valikul kriteerium, milleks oli nende kuulumine põhikoolijärgsete õpilaste gruppi. Sobivate õppegruppide valik tehti koolide juhtkonna poolt. Valimi moodustasid põhihariduse baasil kutsekeskharidust omandavad õpilased. Välja saadeti 117 küsimustikku, millest tagastati 113 ankeeti (97%). Valimisse kuulus 113 õpilast, kellest 74 (65,5%) moodustasid mehed ning 39 (34,5%) olid naised. Õpilased kuulusid vanusevahemikku 16–23 eluaastat ($M = 17,9$; $SD = 1,46$). Enamik vastanuid olid vanusevahemikus 16–19 eluaastat (91,4%).

Mõõtevahend

Mõõtevahendiks oli ankeet (Lisa 1) õpilastele, milles kasutati kinniseid ja poolkinniseid küsimusi. Ankeedi koostas töö autor ise, toetudes uuringu „Noorte ja lastevanemate rahulolu vaba aja veetmise võimalustega“ (Hillep et al., 2010) ja internetiküsitluse „Noorsootöös osalemise mustrid ja seda seletavad taustategurid“ (Praxis internetiküsitluse ankeet, 2011) elektroonilistele ankeetidele. Kuna Praxis internetiküsitluse ankeet ei ole avalikult kättesaadav, saatis Praxis programmijuht Katrin Pihor ankeedi autorile e-kirjavahetuse teel. Eelnimetatud varasemates uuringutes kasutatud ankeete võttis autor eeskujuks, kuna need olid koostatud noorsooteenistuse ekspertide poolt.

Hillep, Taru, Tammeveski, Trubetskoi ja Pärnamets (2010) uuringust kasutati vastusevariante huvitegevuse valdkondade kohta, nii nagu seal esitatud oli. Autor kasutas loetelu nii koolisisese kui ka koolivälise huvitegevuse valdkondade loetelu jaoks. Autor lisas koolisisese huvitegevuse loetellu kolm vastusevarianti: õpitava erialaga seotud huviring, õpilasesindus, õpilasfirma. Koolivälise huvitegevuse hulka lisati kaks huviringi: õpitava erialaga seotud huviring ja õpilasfirma. Praxis & Eesti Noorsootöö Keskuse (2011) uuringu elektroonilisest ankeedist kasutati vastusevariante huvitegevuses osalemise ning mitteosalemise põhjuste kohta. Samast ankeedist võeti koolisisest ja koolivälisest huvitegevusest seletavad mõisted.

Ankeedi esimeses pooles uuriti, kas ning milliste koolisiseste ja -välise huvitegevustega vastajad tegelevad. Need küsimused andsid võimaluse teada saada, kui paljud õpilased tegelevad huvitegevusega ning milliseid huvitegevusi eelistatakse. Järgmistes plokkides esitati väiteid koolisisese ja koolivälise huvitegevuses osalemise ning mitteosalemise põhjuste kohta. Vastajatel tuli anda enda hinnang iga väite olulisuse kohta 5-palli skaalal. Küsimustiku teises pooles oli vaja vastajal valida loetelust, millistes etteantud

huvitegevustes ta sooviks võimaluse korral osaleda. Õpilane pidi andma hinnangu, kui oluline on, et huvitegevus toimuks koolis. Samuti paluti vastajal anda hinnang, millistel tingimustel hakkaks ta osalema huvitegevuses.

Ankeedi kõikide osade puhul kasutati valikvastustena 5-palli skaalat: *kindlasti oluline, pigem oluline, ei oska öelda, pigem mitteoluline, kindlasti mitteoluline* (vt lisa 1). Kasutatud ankeedis oli välja toodud plokkide reliaablused (*Cronbachi alfa*): *huvitegevuses osalemise põhjused* $\alpha = 0,789$, *koolivälises huvitegevuses mitteosalemise põhjused* $\alpha = 0,795$, *kooliseses huvitegevuses mitteosalemise põhjused* $\alpha = 0,830$, *huvitegevuses osalemise tingimused* $\alpha = 0,718$. Autor tegi eelnevalt ka pilootuuringu, mis võimaldas ankeedi validust tõsta. Piloteerimisel kontrolliti küsimustest arusaamist ja ajakulu. Pilootuurimus viidi läbi ühes kutsekoolis, kus hiljem toimus õpilase küsitlemine ka põhiuuringuteks. Koolide juhtkond tagas, et põhivalimisse ei satuks pilootuurimuses osalenud õpilasi.

Protseduur

Pilootuurimus tehti ja ka andmeid põhiuuringuteks koguti 2015. aasta novembris. Uuringu kohta saatis töö autor koolide juhtkonnale teavituskirja ja taotles loa uuringu läbiviimiseks. Mõlemad koolid nõustusid uuringus osalema. Paber kandjal ankeedid viidi kooli, kus õpilaste, õpetajate ning kooli huvitegevusjuhiga kokkulepitud ajal vastasid õpilased ankeedis olevatele küsimustele töö autori juuresolekul. Vastamise jooksul tekkinud küsimustele andis autor õpilastele selgitavaid vastuseid. Seejärel koguti autori poolt ankeedid kokku. Anonüümsuse tagamiseks ei küsitud ankeedis vastaja nime. Uuringus osalenud koolide nimesid ei avaldata, millega tagati koolide anonüümsus.

Andmete analüüsimiseks kasutati *andmetöötlusprogramme Microsoft Excel ja IBM SPSS Statistics 22.0*. Tulemustena esitati kirjeldav statistika protsentidena ja aritmeetiliste keskmistena. Kontrollimaks, kas õpilaste huvitegevuses osalemise ja mitteosalemise põhjuste olulisuses esineb ka statistiliselt olulist erinevust, kasutati paarisvalimi t-testi.

TULEMUSED

Käesolevas peatükis esitletakse uurimistulemusi. Järgnevalt antakse ülevaade õpilaste osalemisest koolis pakutavas ja koolist väljaspool toimivas huvitegevuses. Lisaks esitatakse vastajate hinnangud huvitegevuses osalemise ja mitteosalemise põhjuste ning osalemise tingimuste kohta. Peatükk on struktureeritud vastavalt püstitatud uurimusküsimustele.

Millistes huvitegevustes osalevad õpilased endi hinnangul koolisiseselt ja kooliväliselt?

14,5% õpilastest nimetas, et kasutab võimalust osaleda kooli poolt pakutavas huvitegevuses ning ülejäänud ei osale endi sõnul koolis toimuvates huvitegevustes. Kõige rohkem nimetati spordiga tegelemist (10,2%). Järgmistena nimetatud koolisisesed huvitegevused olid õpilasesindus (2,7%), tehnika (2,2%), muusika (1,1%) ning foto/film/video (1,1%).

Väljaspool kooli osales huvitegevuses 31% õpilastest. Kõige enam nimetati pakutavatest huvitegevustest spordiga tegelemist (28%). Järgmistena nimetatud koolivälised huvitegevused olid muusika (4,8%); tants ja tehnika (3,8%); foto/film/video (2,7%); erialaga seotud, õpilasfirma ja kunst (1,1%).

Millega põhjendavad huvitegevuses osalevad õpilased oma osalemist ja mitteosalejad oma mitteosalemist?

Tabelis 1 on toodud huvitegevuses osalemise põhjuste kirjeldav statistika. Põhjused on järjestatud tabelisse keskmiste alusel. Kõige olulisemad huvitegevuses osalemise põhjusteks olid *tegevus meeldib*; *soov meeldivalt aega veeta* ja *oskuste arendamine*. Kõige ebaolulisemateks põhjusteks hinnati *soovin aidata inimesi ja loomi*; *täiskasvanu soovitab ja vanemad soovivad*.

Huvitegevuses osalemise põhjustest sai kõige kõrgema keskmise hinnangu põhjus *tegevus meeldib*. Põhjuste *tegevus meeldib* ja *soov meeldivalt aega veeta* ning *tegevus meeldib* ja *oskuste arendamine* vahel statistiliselt olulist erinevust ei ilmnunud ($p > 0,05$). Esimesena ilmnes statistiliselt oluline erinevus põhjuste *tegevus meeldib* ja *teadmiste arendamine* vahel ($t = 3,681$; $p < 0,01$). Pingereas kolmandal ja neljandal kohal olevate põhjuste vahel esines statistiliselt oluline erinevus (*oskuste arendamine* ja *teadmiste arendamine*, $t = 2,791$; $p < 0,05$). Statistiliselt olulist erinevust ei esinenud põhjuste *teadmiste arendamine* ja *harjumus* vahel ($t = 1,949$; $p > 0,05$). Viiendal ja kuuendal kohal olevate põhjuste (*harjumus* ja *soov kaastastega koos olla*) vahel ei esinenud samuti statistiliselt olulist erinevust ($t = 0,559$, $p > 0,05$). Viimane väide, mille keskmine hinnang oli kõrgem kui 4 palli, oli *juhendaja meeldib*; selle ja eelneva põhjuse (*iseloomu arendamine*) vahel statistiliselt olulist erinevust ei esinenud ($t = 0,090$; $p > 0,05$). Kõige madalamalt olid hinnatud põhjused *vanemad soovivad* ning *täiskasvanud soovivad*. Neile pingereas eelnenud põhjuse *soovin aidata inimesi/loomi* esines statistiliselt oluline erinevus põhjusega *vanemad soovivad* ($t = 2,028$; $p < 0,05$).

Tabel 1. *Huvitegevuses osalemise põhjuste keskmised, standardhälbed, miinimumid ja maksimumid*

Väide	M*	SD*	Min*	Max*
Tegevus meeldib	4,89	0,3133	4	5
Soov meeldivalt aega veeta	4,86	0,532	2	5
Oskuste arendamine	4,81	0,490	2	5
Teadmiste arendamine	4,66	0,478	4	5
Harjumus	4,45	0,909	1	5
Soovin olla koos kaaslastega	4,36	0,987	2	5
Soovin leida uusi sõpru	4,32	1,008	1	5
Midagi peab ju koolist vabal ajal tegema	4,19	1,043	1	5
Iseloomu arendamine	4,16	1,073	2	5
Juhendaja meeldib	4,15	0,855	2	5
Sõbrad osalevad tegevuses	3,96	1,098	1	5
Soovin reisida	3,96	1,098	1	5
Soovin teenida raha	3,68	1,366	1	5
Saan ühiskonda muuta, viia ellu oma ideaale ja eesmärgid	3,61	1,259	1	5
Soovin aidata inimesi/loomi	3,49	1,230	1	5
Täiskasvanu soovitab	3,20	1,404	1	5
Vanemad soovitavad	3,10	1,313	1	5

*M – keskmine; *SD – standardhälve; *Min – miinimum; *Max – maksimum

Vastajate hinnangud koolivälises huvitegevuses mitteosalemise põhjuste kohta

Tabelis 2 esitatakse kirjeldav statistika koolivälises huvitegevuses mitteosalemise põhjuste kohta vastanute endi hinnangul. Leiti väidete keskmised, standardhälbed, miinimumid ja maksimumid. Põhjused on järjestatud tabelisse keskmiste alusel.

Koolivälises huvitegevuses mitteosalemise põhjustest sai kõige kõrgema hinnangu põhjus *ajapuudus*. Keskmine hinnang sellele põhjusele erines statistiliselt oluliselt teisel kohal olevast põhjusest *ajad ei sobi* ($t = 3,466; p < 0,01$). Teisel ja kolmandal kohal olevate põhjuste (*ajad ei sobi* ja *teabe puudus*) vahel statistiliselt olulist erinevust ei ilmnenud ($t = 0,155; p > 0,05$). Viimane põhjus, mille keskmine hinnang oli kõrgem kui 3 palli, oli *suur koormus koolis*; selle ja eelneva väite *teabe puudus* vahel esines statistiliselt oluline erinevus ($t = 2,440; p < 0,05$). Kõige madalamalt olid hinnatud põhjused *osalen koolisiseses huvitegevuses ning teavet liiga palju*. Neile pingereas eelnenud põhjuse *sõbrad tegelevad*

muuga esines statistiliselt oluline erinevus põhjusega *osalen koolisiseses huvitegevuses* ($t = 2,355; p < 0,05$).

Tabel 2. *Koolivälises huvitegevuses mitteosalemise põhjused vastanute endi hinnangul*

Väide	M*	SD*	Min*	Max*
Ajapuudus	3,91	1,201	1	5
Ajad ei sobi	3,49	1,315	1	5
Teabe puudus	3,49	1,364	1	5
Suur koormus koolis	3,14	1,456	1	5
Kulud suured	2,82	1,547	1	5
Huvi puudus	2,81	1,450	1	5
Elukohast kaugel	2,80	1,632	1	5
Ei vasta ootustele	2,72	1,317	1	5
Vahendite puudus	2,45	1,328	1	5
Seltskond ei meeldi	2,42	1,311	1	5
Töötan kooli kõrvalt	2,36	1,364	1	5
Sõbrad tegelevad muude asjadega	2,28	1,311	1	5
Teavet liiga palju	2,20	1,184	1	5
Osalen koolisiseses huvitegevuses	1,95	1,126	1	5

*M – keskmine; *SD – standardhälve; *Min – miinimum; *Max – maksimum

Vastajate hinnangud koolisiseses huvitegevuses mitteosalemise põhjuste kohta

Järgnevalt toob autor välja kirjeldava statistika koolisiseses huvitegevuses mitteosalemise põhjuste kohta (Tabel 3). Leiti väidete keskmised, standardhälbed, miinimumid ja maksimumid. Põhjused on järjestatud tabelisse aritmeetiliste keskmiste alusel.

Koolisiseses huvitegevuses mitteosalemise põhjustest sai kõige kõrgema hinnangu põhjus *koolis puudub huvitegevus, mis mulle sobiks*. Esimese (*koolis puudub huvitegevus, mis mulle sobiks*) ja teise (*ajapuudus*) põhjuse vahel ei ilmnunud statistiliselt olulist erinevust ($t = 1,403; p > 0,05$). Keskmine hinnang sellele põhjusele erines statistiliselt oluliselt pingereas kolmandal kohal olevast põhjuses *ajad ei sobi* ($t = 5,883; p < 0,01$).

Kolmandal ja neljandal kohal olevate põhjuste vahel (*ajad ei sobi* ja *suur koormus*) ei ilmnunud statistiliselt olulist erinevust ($t = 0,451; p > 0,05$). Põhjus *teabe puudus* oli viimane, mis hinnati vastanute poolt kõrgemaks kui 3 palli; selle ja eelneva põhjuse *suur koormus* vahel ei esinenud statistiliselt olulist erinevust ($t = 0,331; p > 0,05$).

Tabel 3. *Koolisiseses huvitegevuses mitteamisemise põhjused vastanute endi hinnangul*

Väide	M*	SD*	Min*	Max*
Koolis puudub huvitegevus, mis mulle sobiks	3,93	1,228	1	5
Ajapuudus	3,74	1,379	1	5
Ajad ei sobi	3,18	1,469	1	5
Suur koormus	3,12	1,560	1	5
Teabe puudus	3,06	1,483	1	5
Ei vasta ootustele	2,90	1,358	1	5
Huvi puudus	2,82	1,371	1	5
Elukohast kaugel	2,67	1,557	1	5
Osalen koolivälises huvitegevuses	2,47	1,513	1	5
Sõbrad tegelevad muude asjadega	2,37	1,305	1	5
Kulud suured	2,36	1,407	1	5
Vahendite puudus	2,26	1,202	1	5
Teavet liiga palju	2,19	1,238	1	5
Töötan kooli kõrvalt	2,13	1,317	1	5
Seltskond ei meeldi	2,13	1,173	1	5

*M – keskmine; *SD – standardhälve; *Min – miinimum; *Max – maksimum

Kõige madalamalt oli hinnatud põhjust *seltskond ei meeldi* ning statistiliselt olulist erinevust eelviimasest põhjusest *töötan kooli kõrvalt* ei ilmnenud ($t = 0,058$; $p > 0,05$).

Pingereas viimaseks jäänud põhjusel (*seltskond ei meeldi*) esines statistiliselt oluline erinevus kümnendal kohal oleva põhjusega *osalen koolivälises huvitegevuses* ($t = 2,305$; $p < 0,05$).

Millistest huvitegevustest ja millistel tingimustel soovivad õpilased osa võtta?

Tabelis 4 tuuakse välja, millistel tingimustel osaleksid vastajad huvitegevuses. Välja on toodud kirjeldav statistika vastajate hinnangute põhjal. Tingimused on järjestatud tabelisse aritmeetiliste keskmiste alusel.

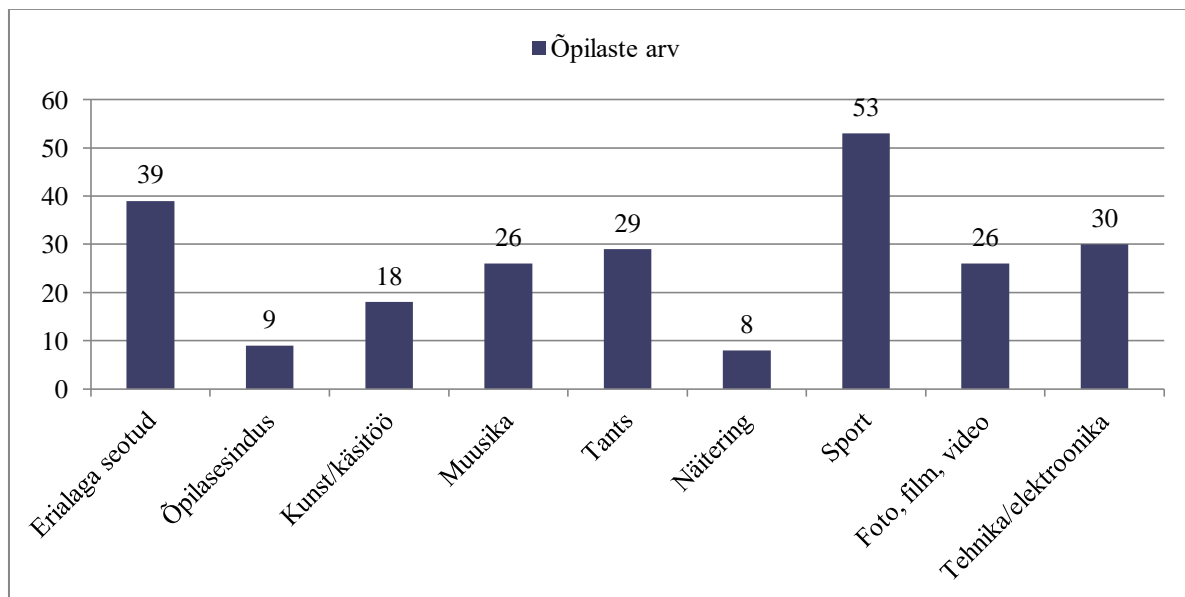
Huvitegevuses osalemise tingimustes sai kõrgeima hinnangu tingimus *aegade sobivus* ja see erines statistiliselt oluliselt teisele kohale tulnud tingimusest *täpne ülevaade huvitegevuses toimuvast* ($t = 2,054$; $p < 0,05$). Pingereas kõige madalama hinnangu saanud tingimusel *seotud õpitava erialaga* ilmnes statistiliselt oluline erinevus tingimusega *sõprade osalemine* ($t = 3,610$; $p < 0,01$).

Tabel 4. Vastajate hinnangud huvitegevuses osalemise tingimuste kohta

Väide	M*	SD*	Min*	Max*
Aegade sobivus	4,31	1,031	1	5
Täpne ülevaade huvitegevuses toimuvast	4,05	1,130	1	5
Vahendite kaasaegsus	3,79	1,224	1	5
Arvamuste arvestamine	3,64	1,287	1	5
Juhendaja meeldivus	3,54	1,349	1	5
Sõprade osalemine	3,30	1,307	1	5
Puudub osalustasu	3,00	1,452	1	5
Seotud õpitava erialaga	2,72	1,496	1	5

*M – keskmine; *SD – standardhälve; *Min – miinimum; *Max – maksimum

Vastajatel paluti välja tuua valdkonnad, millistes huviringides nad sooviksid osaleda, kui neil oleks võimalus (vt joonis 1). Kõige rohkem toodi välja sport (53 õpilast), õpitava erialaga seotud huviring (39 õpilast), tehnika/elektronika (30 õpilast), tants (29 õpilast), muusika ja foto/film/video (mõlemaid valdkondi 26 korda). Lisaks paluti õpilastel hinnata huvitegevuse koolis toimumise olulisust, mille puhul $M = 3,09$; $SD = 1,4$; $min = 1$; $max = 5$.

Joonis 1. Ülevaade huviringidest, milles vastajad soovivad võimalusel osaleda

ARUTELU

Käesolev bakalaureusetöö käsitleb kutsekooli õpilaste osalemist huvitegevuses, uurib huvitegevuses osalemise ja mitteosalemise põhjuseid ning kirjeldab, millised tingimused on noorte hinnangul vajalikud huvitegevusest osavõtmiseks. Antud peatükis analüüsib töö autor uurimistöös saadud tulemusi ning võrdleb tulemusi varasemate uuringutega. Käesoleva

peatüki on autor koostanud vastavalt püstitatud uurimusküsimustele. Arutelu peatüki lõpus toob autor välja töö piirangud ja annab omapoolsed soovitused uuringutulemuste edasiseks kasutamiseks ning toob välja tulemuste rakendamisvõimalused.

Töö esimeses uurimusküsimuses otsiti vastust küsimusele, millistes huvitegevustes osalevad õpilased endi hinnangul koolisiseselt ja kooliväliselt. Tulemustest saab järeldada, et suhteliselt väike osa õpilastest võtavad osa koolis toimuvast huvitegevusest, ent väljaspool kooli osaleb huvitegevuses mõnevõrra rohkem õpilasi. Saadud tulemused rõhutavad huvitegevusest osavõtmise soodustamise vajalikkust. Näiteks Ameerikas läbi viidud uurimuses selgus, et koolisiseses huvitegevuses osaleb 76,1% vastanutest (Kort-Butler & Hagewen, 2014). Noorte haridustaseme tõstmiseks on vajalik uurida vähese koolihuvitegevusest osavõtmise põhjuseid (Assessment of the..., 2012; Espenberg, 2012; Lepmann et al., 2013).

Nii väljaspool kooli kui ka koolis pakutavas huvitegevuses osutus kõige populaarsemaks spordiga tegelemine. Ka 2010. aasta OÜ Eesti Uuringukeskuse uurimuse tulemustest selgus, et Tartu noorte seas on kõige prioriteetsemaks huvitegevuseks sport. Rohkem kui pooled noortest märkisid spordiga tegelemise kõige populaarsemaks. Ent kuna eelpool nimetatud uuringus vastasid ankeedile üldhariduskoolides õppivad õpilased ja vaid 19 kutsekooli õpilast (Hillep et al., 2010), siis ei ole saadud tulemused otseselt võrreldavad. Ka mitmetes teistes varasemates uuringutes (Thomas-Fraser et al., 2005; Hansen, 2005; Kort-Butler & Hagewen, 2014) on rõhutatud spordiga tegelemise populaarsust. Uurimustulemused on näidanud, et noored, kes olid seotud spordiga aktiivselt üle päeva, hindasid 45% oma päevast väga lõbusaks, samal ajal kui noored, kes ei tegele spordiga üldse, hindasid vaid 8% oma päevast lõbusaks (Thomas-Fraser et al., 2005). Kuna sportimine ja füüsiline aktiivsus pakuvad noortele väljakutseid, meelelahutust ning tõstavad samal ajal nende enesekindlust ning langetavad stressi (Thomas-Fraser et al., 2005), siis on autori hinnangul käesoleva töö tulemused ootuspärased. Vähem populaarsemateks huvitegevusteks koolisiseselt osutusid õpilasesindus, tehnika, muusika ning foto/film/video ning kooliväliste tegevustena muusika, tants, tehnika, foto/film/video, erialaga seotud huviring, õpilasfirma ja kunst.

Käesoleva töö teises uurimusküsimuses selgitati välja, millega põhjendavad huvitegevuses osalevad õpilased oma osalemist ja mitteosalejad oma mitteosalemist. Huvitegevusest osavõtmisel pidasid õpilased kõige olulisemaks järgmisi aspekte: tegevuse meeldivus, soov meeldivalt aega veeta ning oskuste arendamine. Huvitegevuse atraktiivsus kui peamine huvitegevusest osavõtmise põhjus leidis kinnitust ka Rämmel (2012) ja Taru (2013) uuringutes. Huvitegevuse valik peab lähtuma noorte huvist ja soovidest (Outley,

Boracco & Boleman, 2011). Huvitegevus toimiks kõige efektiivsema süsteemina juhul, kui õpilased kaasatakse otsustusprotsessi nii teemade kui ka tegevuse läbiviimise osas (Espenberg et al., 2012). Autor on seisukohal, et noorte jaoks on äärmiselt oluline, et neid kaasatakse tegevuste otsustusprotsessi, mistõttu nõustub autor Sapin (2013) väitega, et noortele atraktiivse huvitegevuse korraldamisel tuleb arvestada noorte individuaalsete vajadustega, viies selleks läbi diskussioone noortega. Nii varasemate uuringu tulemustele (Terzian et al., 2009) kui ka käesoleva töö tulemustele tuginedes on noorte jaoks oluliseks tingimuseks huvitegevusest osavõtmisel nende arvamusega arvestamine. Autor leiab, et kui õpilasele anda suurem õigus langetada ise valikuid, siis tunneb ta, et temaga on arvestatud ning üritab anda suurema panuse huvitegevusse. Sellisel viisil on muudetud huvitegevus õpilase jaoks ka atraktiivsemaks, kuna õpilasel on lisaks võimalik rakendada oma oskusi tegevuse organiseerimisel.

Ebaolulisemate põhjustena huvitegevuses osalemiseks toodi välja *soov aidata inimesi ja loomi, täiskasvanu soovitab ja vanemad soovitavad*. Siinkohal saab tuua paralleele 2014. aasta Lii Vanema uurimistöö tulemustega, milles selgus, et teatud eluperioodil on noorte elus tähtsam osakaal sõpruskonnal kui perekonnal. Sõpruskonnast oleneb sageli, kuidas noored vaba aega sisustavad (Vanem, 2014).

Selgus, et koolivälisest huvitegevusest ei võta õpilased osa peamiselt ajapuuduse, ebasobivate aegade, vähese informatsiooni kättesaadavuse ning suure koolikoormuse tõttu. Saadud andmed näitavad, et koolikoormus on tänapäeval üheks peamiseks huvitegevusest eemalejäämise põhjuseks, kuna see on otseselt seotud ajapuuduse ning sobivate aegade leidmisega. Käesolevast tööst saadud tulemused sarnanevad varasemate uuringute (Hillep et al., 2010; Kirss & Batujeva, 2012; Vanem, 2014; Meema, 2015) tulemustega, kus olid samuti peamisteks eemalejäämise põhjusteks informatsiooni vähene kättesaadavus ning liiga suur koolikoormus. Seega on noorte huvitegevusest eemalejäämine tihedalt seotud ka informatsiooni puuduliku levikuga. Erinevusena antud töö tulemustega võrreldes ilmnes varasemates uuringutes (Kirss & Batujeva, 2012; Meema, 2015; Hillep et al., 2010) mõnevõrra rohkem eemalejäämise põhjusena noorte vähest huvi. Informatsiooni kättesaadavuse probleemi annab tänapäeva infotehnoloogia arengu ajastul lahendada sotsiaalvõrgustikes ulatuslikuma info levitamise, näiteks noorte seas väga populaarsetes infokanalites *Facebook*, *Twitter jt*, samuti võiks kaaluda flaierite levitamist kontsertidel, bussipeatustes, poodides, info levitamist televisioonis ja raadios ning infopäevade korraldamist (Terzian et al., 2009).

Koolisiseses huvitegevuses mitteosalemise põhjustest sai kõige kõrgema hinnangu sobiva huvitegevuse puudumine, millele järgnes ajapuudus, sobivate aegade puudumine, suur koormus koolis ning teabe puudus. Nii koolivälise kui ka koolisese huvitegevusest eemalejäämise põhjustes saab täheldada sarnaseid jooni. Mõlemal juhul on mitteosamine tingitud peamiselt suure koolikoormuse ja sellest tulenevalt sobivate aegade leidmisega. See rõhutab omakorda suure koolikoormuse kui põhilise eemalejäämise põhjuse probleemi. Autori arvamusel on oluline leida tasakaal huvitegevusega tegelemise ja koolikoormuse vahel. Nagu käesoleva töö tulemustest selgus, on koolisese huvitegevuse madala osavõtmise aktiivsus seotud õpilasele sobiva huvitegevuse puudumisega. Huvitegevuse atraktiivsus kui peamine huvitegevuses osalemise põhjus on leidnud kinnitust nii käesolevas uurimuses kui ka varasemates uuringutes (Rämmel, 2012; Taru, 2013). Õpilase jaoks meeldiv huviring avardab tema maailmavaadet ning pakub eduelamusi. Samuti annab võimalusi leida sarnase huviga sõpru. Kõige vähem mainisid õpilased huvitegevusest eemalejäämise põhjusena seltskonna mittemeeldimist.

Käesoleva töö kolmandas uurimisküsimuses otsiti vastust küsimustele, millistest huvitegevustest ja millistel tingimustel soovivad õpilased osa võtta. Õpilased hindasid kõige kõrgemalt sobivate aegade leidmist ning täpset ülevaadet huvitegevuses toimuvast. Sarnased tulemused saadi Ameerikas läbi viidud Terzian et al. (2009) uuringu tulemustes, kus õpilaste jaoks olid olulisteks tingimusteks sobilik toimumisaeg ning see, et huvitegevus pakuks erinevaid tegevusi. Samas uuringus rõhutasid noored programmi detailse kirjelduse olulisust – üksikasjalik kirjeldus aitab noortel otsustada tegevuses osalemise üle. Kui huvitegevuse kohta ei ole piisavalt täpset ülevaadet, ei pruugi tegevus vastata noore ootustele (Terzian et al., 2009). Käesoleva uurimuse tulemused näitasid, et kõige vähem oluliseks peeti osalustasu puudumist ning seost õpitava erialaga. Kui varasemates uurimistöodes (Hillep et al., 2010; Lukas, 2014; Vanem, 2014) toodi välja huvitegevusest eemalejäämise põhjustena majanduslikke raskusi, siis käesoleva töö tulemustest selgus, et õpilaste hinnangul ei piira majanduslik seis huvitegevuses osalemist.

Küsitluse tulemustest ilmnes, et huvitegevus, millest õpilased soovivad kõige enam osa võtta, on sportlik tegevus. Antud uurimuse tulemused näitasid ühtlasi, et spordiga tegeletakse nii väljaspool kooli kui ka koolisese huvitegevusena. Seega saab järeldada, et noored hindavad spordiga tegelemist kõrgelt. Võimalusel sooviksid paljud õpilased osa võtta õpitava erialaga seotud huviringide tegevustest. Populaarsemad huvitegevused, millest õpilased samuti meelsasti osa võtaksid, olid tehnika/elektroonika, tantsimine, muusika, foto/film/video. Vähem populaarsemate huvitegevustena märgiti näiteringis osalemist ja

õpilasesindust. Et kaasata rohkem noori huvitegevusse, tuleks neile võimaldada huvitegevusena spordiga tegelemist, pakkuda erinevaid huvitegevusi erialadega seotud huviringides, tehnika/elektronika, foto/film/video valdkonda, samuti tantsimist ning muusikaga tegelemist.

Käesoleva uurimistöö **praktiliseks väärtuseks** on see, et uuringu tulemusi saavad kasutada huvitegevuse juhid ja koordineerijad huvitegevuse paremaks planeerimiseks ja läbiviimiseks, mis võimaldaks suurema hulga õpilaste osalemist huvitegevuses. Teadmine, mis põhjustel õpilased huvitegevusest eemale jäävad, aitab välja töötada huvitegevusest osavõtmise soodustamise strateegiaid, aidates seeläbi kaasa noorte haridustaseme tõusule (Assessment of the..., 2012; Espenberg, 2012; Lepmann et al., 2013). Teades, millised huvitegevused noori huvitavad, on võimalik huvitegevusi mitmekesisemaks ning atraktiivsemaks muuta. Mitmekülgsemad huvitegevused aitavad noortele pakkuda uusi väljakutseid. Kui huvitegevuses pööratakse suuremat tähelepanu õpilaste jaoks olulistele aspektidele nagu täpne ülevaade huvitegevuses toimuvast, tegevuse atraktiivsus, oskuste arendamine ning sobivate aegade pakkumine ning tagatud on piisav informatsiooni levik, on võimalik tõsta huvitegevusest osavõtmise aktiivsust. Huvitegevusest osavõtmise soodustamine aitab kaasa nii noorte igakülgsel arengule kui ka ühiskondlikul tasemel antisotsiaalse käitumise ennetamisele ja kuritegevuse vähendamisele.

Käesolevas uurimistöös kasutatavate skaaladega ei ole autorile teadaolevalt varasemalt kutsekooliõpilaste huvitegevust uuritud, seega võiks edaspidistes uuringutes laiendada uuritavat piirkonda – viia läbi küsitlused rohkemates piirkondades ning suurema valimiga. 2015. ja 2016. aastal õppis kutseõppeasutustes Eestis kokku 24 053 õpilast, millest kutsekeskharidusõppel põhikoolijärgsed õpilased moodustasid 7885 (HaridusSilm, 2016). Kuna uurimistöös moodustasid valimi põhihariduse baasil kutsekeskharidust omandavad õpilased, siis võiks edaspidi uurida teistel õppetasemetel kutsekoolis õppivaid õpilasi. Kuna noormeestel ja neidudel võivad olla erinevad põhjendused huvitegevuses osalemiseks ning erinevad soovid huvitegevuse valikul, siis võiks edaspidistes uuringutes uurida eraldi ka noormeeste ja neidude hinnanguid. Kuna ka uuringu tulemustest järeldus, et noorte jaoks on oluline nende arvamusega arvestamine, siis võiks edaspidi uurida noorte arvamust, mida ja kuidas noorte hinnangul võiks tänapäeval huvitegevuses muuta või mis on nende arvamusel probleemsed kohad.

Töö piiranguna toob autor välja asjaolu, et kuna valimi moodustasid kahe Eesti kutsekooli põhihariduse baasil kutsekeskharidust omandavad õpilased, ei saa väikese valimi tõttu teha järeldusi kõikide Eesti Vabariigis tegutsevate kutsekooli õpilaste kohta. Autori

arvamusel tuleks uuring viia läbi rohkemates kutsekoolides, kuna piirkonniti võivad huvitegevuses osalemise võimalused ja tingimused, õpilaste huvitegevuses osalemise ja mitteosalemise põhjused ning õpilaste eelistused ja soovid erineda.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida kutsekooli õpilaste osalemist huvitegevuses, nende osalemise ja mitteosalemise põhjuseid ning millistel tingimustel osaleksid õpilased huvitegevuses nende endi arvamusel.

Töö eesmärgist tulenevalt püstitas autor järgmised uurimisküsimused:

Esimeseks uurimisküsimuseks oli, millistes huvitegevustes osalevad õpilased endi hinnangul koolisiselt ja kooliväliselt.

Teiseks uurimisküsimuseks oli, millega põhjendavad huvitegevuses osalevad õpilased oma osalemist ja mitteosalejad oma mitteosalemist.

Kolmandaks uurimisküsimuseks oli, millistest huvitegevustest ja millistel tingimustel soovivad õpilased osa võtta.

Uurimuses kasutati kvantitatiivset meetodit ja uurimisstrateegiana kaardistavat uurimust. Valim koostati kahe suure kutsekooli põhjal Eestis. Valimi moodustasid kahe Eesti kutsekooli põhihariduse baasil kutsekeskharidust omandavad õpilased. Valimisse kuulus 113 õpilast. Välja saadeti 117 küsimustikku, millest tagastati 113 ankeeti (97%). Õpilased kuulusid vanusevahemikku 16–23 aastat ning enamik vastanutest olid vanuses 16–19 eluaastat. Andmeid kogus autor paber kandjal ankeedi abil.

Esimese uurimisküsimuse tulemused näitasid, et nii koolivälises kui ka kooliseses huvitegevuses osutus kõige populaarsemaks spordiga tegelemine. Vähem populaarsemad huvitegevused kooliseselt olid õpilasesindus, tehnika, muusika ning foto/film/video ning kooliväliselt muusika, tants, tehnika, foto/film/video, erialaga seotud ring, õpilasfirma ja kunst.

Teise uurimisküsimuse tulemustes selgus, et huvitegevusest osavõtmisel pidasid õpilased kõige olulisemaks tegevuse meeldivust, soovi meeldivalt aega veeta ning oskuste arendamist. Nii koolivälisest kui ka koolisesest huvitegevusest ei võtnud õpilased osa ajapuuduse, ebasobivate aegade, liiga suure koolikoormuse ning teabe puuduse tõttu. Lisaks ei võetud koolisesest huvitegevusest osa sobiva huvitegevuse puudumise tõttu.

Kolmanda uurimisküsimuse tulemustest saab järeldada, et õpilaste jaoks oli huvitegevusest osavõtmisel oluliselt sobivate aegade leidmine ning täpne ülevaade huvitegevuses toimuvast. Õpilased soovisid kõige enam võtta osa sportlikest tegevustest ja

õpitava erialaga seotud huviringidest. Populaarsemad huvitegevused, millest õpilased samuti meelsasti osa võtaksid, olid tehnika/elektronika, tantsimine, muusika, foto/film/video.

Märksõnad: huvitegevus, põhikoolijärgsed kutsekooli õpilased

SUMMARY

VOCATIONAL SCHOOL STUDENT`S ASSESSMENT OF EXTRACURRICULAR ACTIVITIES, REASONS FOR PARTICIPATION AND NON-PARTICIPATION BASED ON THE EXAMPLE OF TWO VOCATIONAL SCHOOLS

The aim of the current bachelor`s thesis was to find out opinion of vocational school students on participation in extracurricular activities, their reasons for non-participation and at which conditions would they participate in extracurricular activities.

In accordance with the aim of the thesis the author raised the following research questions:

The first research question was in which extracurricular activities students participate most frequently in school and outside school based on their own assessment.

The second research question investigated why students participate in extracurricular activities and what are their reasons for not participating in extracurricular activities.

The third research question investigated at which conditions students would participate in extracurricular activities and what kind of extracurricular activities are most attractive for students.

The author used quantitative research method and conducted a survey. Sample was composed of 113 students from two large Estonian vocational schools accepting students with basic education. Out of 117 questionnaire surveys 113 (97%) questionnaires were returned. Students participating in questionnaire survey were 16 to 23 years old, most of them being 16 to 19 years old. The author collected survey data on paper.

From the results of the first research question it can be concluded that the most popular extracurricular activity in the school and outside the school was sport. Less popular extracurricular activities in the school were students government, engineering, music and photo/film/video and outside school music, dancing, engineering, photo/film/video, extracurricular activities related to academic subject, students business and art.

The results of the second research question showed that the students found that the most important reasons for participating in extracurricular activities were attractiveness, wish to spend time pleasantly and development of skills. Students did not participate in extracurricular activities in school and outside of school due to lack of time, inappropriate

time schedule, heavy homework load and lack of information. For extracurricular activities in school absence of suitable activity can be added as reason of non-participation.

Based on the results of the third research question it can be concluded that students would participate in extracurricular activities if they had accurate overview of activities and if suitable time schedules were available. Students most common wish was to participate in sports activities and extracurricular activities related to academic subject. Other extracurricular activities they would also like to participate in were engineering/electronics, dancing, music, photo/film/video.

Keywords: extracurricular activities, vocational school students with basic education

TÄNUSÕNAD

Suur tänu koolide juhtkonnale ja õpetajatele, kes võimaldasid uuringut läbi viia. Täna kõiki uurimuses osalenud õpilasi. Olen tänulik oma perekonnale ja sõpradele toetuse, soovitude ja nõuannete eest.

AUTORSUSE KINNITUS

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Allkiri:

Kuupäev:

KASUTATUD KIRJANDUS

- Anderson-Butcher, D., Riley, A., Amorose, A., Iachini, A., & Wade-Mdivanian, R. (2014). Maximizing Youth Experiences in Community Sport Settings: The Design and Impact of the LIFE Sports Camp. *Journal of Sport Management*, 28, 236-249.
- Ansari, A. A., Harbi, F. A., AbdelAzixe, W., AbdelSalam, M., Tantawi, M. M. E., & ElRefea, I. (2014). Factors affecting student participation in extra-curricular activities: A comparison between to Middle Eastern dental schools. *The Saudi Dental Journal*, 28, 1, 36 – 43.
- Assessment of the Economic Value of Youth Work*. (2012). Retrieved from http://www.youth.ie/sites/youth.ie/files/Economic_Benefit_Youthwork_2012.pdf
- Baltakiene, L. (2013). Relationships between 16-18 year-old student`s participation in extracurricular activities and their pro-socialbehaviour as well as their value orientations. *Kuno Kultura Sportas*, 1, 88, 18-24.
- Barcelona, J.R., Hurd, A.R., & Bruggeman, J.A. (2011). A competency-based approach to preparing staff as recreation and youth development leaders. *New Directions for Youth Development*, 130, 123-128.
- Bruening, J.E., Clark, B.S., & Mudrick, M. (2015). Sport-Based Youth Development in Practice: The Long-Term Impacts of an Urban After-School Program. *Journal of Park and Recreation Administration*, 33, 2, 87-103.
- Bucknavage, L. B., & Worell, F. C. (2005). A Study of Academically Talented Student`s Participation in Extracurricular Activities. *The Journal of Secondary Gifted Education*, 16, 74-86.
- Devlin, M., & Gunning, A. (2009). The Benefits of Youth Work: Young People`s and Youth Workers` Perspectives. *Youth Studies Ireland*, 4, 2, 54-56.
- Ebie, B. D. (2005). An Investigation of Secondary School Students Self-Reported Reasons for Extracurricular Musical and Athletic Activities. *Research & Issues in Music Education*, 3, 1.
- Espenberg, K., Beilmann, M., Rahnu, M., Reincke, E., Themás, E. (2012). *Õpingute katkestamise põhjused kutseõppes*. Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus RAKE, CPD OÜ.
- Haridus- ja Teadusministeeriumi aasta-analüüs* (2015). Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/aastaanalyy2015_0.pdf
- HaridusSilm (2016). Külastatud aadressil www.haridussilm.ee

- Hansen, D.M., Larson, R.W., & Dworkin, J.B. (2003). What Adolescents Learn in Organized Youth Activities: A Survey of Self-Reported Developmental Experiences. *Journal on Research on Adolescence*, 13, 1, 25-35.
- Hillep, P., Taru, M., Tammeveski, T., Trubetskoi, E., Pärnamets, R. (2010). *Noorte ja lastevanemate rahulolu arendavate vaba aja veetmise võimalustega Tartus 2010. aastal*. Uuringu raport. Tartu: Eesti Uuringukeskus ja Tartu linna kultuuriosakonna noorsooteenistus.
- Huvialaharidus ja huvitegevus (2005)*. Rakenduslik kompleksuuring. Tartu: Maaelu arengu instituut.
- Ivaniushina, V.A., & Aleksandrov, D.A. (2015). Socialization Through Informal Education: The Extracurricular Activities of Russian Schoolchildren. *Russian Education and Society*, 57, 4, 189-213.
- Kaasik, A. (2011). *Huvitegevuses osalemine ja selle seosed sotsiaalsete oskustega Rakvere üldhariduskoolide 6. klasside õpilaste näitel*. Bakalaureusetöö. Tallinna Ülikooli Rakvere Kolledž.
- Kirss, L. & Batueva, V. (2012). Eesti Noorte osalemine noorsootöös. Praxis & Eesti Noorsootöö Keskus. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium. Külastatud aadressil: <http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2015/06/noored-ja-noorsootoo.pdf>
- Kort-Butler, L.A., & Hagewen, K. J. (2014). School-Based Extracurricular Activity Involvement and Adolescent Self-Esteem: A Growth-Curve. *Journal of Youth and Adolescence*, 40, 5, 568-581.
- Lepmann, T., Jukk, H., Puksand, H., Henno, I., Lindemann, K., Kitsing, M., Täht, K., Lorenz, B. (2013). *Suurim rahvusvaheline õpilaste õpitulemuslikkuse uuring Pisa 2012: Eesti tulemused*. Tallinn: SA Innove. Külastatud aadressil: https://www.hm.ee/sites/default/files/pisa_2012_eesti_tulemused.pdf
- Lubans, R. D., Plotnikoff, R.C., & Lubans, J.N. (2012). Review: A systematic review of the impact of physical activity programmes on social and emotional well-being on at-risk youth. *Child and Adolescent Mental Health*, 17, 1, 2-13.
- Lukas, E. (2014). *Tartu Linna Noorte arvamused noorsootöö võimalustest kasutades mobiilse noorsootöö meetodit*. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.
- Lühiülevaade noorte huvitegevusest Eestis (2014)*. Tartu: Haridus ja Teadusministeerium. Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/luhiulevaade_huvitegevusest_eestis.docx

- Mahoney, J.L., & Stattin, H. (2000). Leisure activities and adolescent antisocial behaviour: The role of structure and social context. *Journal of Adolescents*, 23, 2, 113-127.
- Mckee, V., Oldfield, C., & Poultney, J.(2010). The Benefits of Youth Work, 38-40. Retrieved from http://www.cywu.org.uk/assets/content_pages/187799973_Benefits_Of_Youth_Work.pdf
- Meema, K. (2015). *Koolinoorte rahulolu ja teadlikkus noorsootöö võimalustest ühe valla näitel*. Lõputöö. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.
- Metsäpeltö, R-L., & Pulkkinen, L. (2012). Socioemotional Behaviour and School Achievement in Relation to Extracurricular Activity Participation in Middle Childhood. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 56, 2, 167-182.
- Noorsootöö seadus* (2010). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/130122015033>
- Noorsootöö strateegia 2006-2013*. Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/noorsootoo_strateegia_0.pdf
- Outley, C., Bocarro, J.N., & Boleman C.T. (2011). Recreation as a component of the community youth development system. *New Directions for Youth Development*, 13, 60-65.
- Praxis internetiküsitluse ankeet (2011). (personaalne e-kirjavahetus Poliitikauuringute Keskuse Praxis programmijuhi Katrin Pihoriga, 16.10.2015).
- Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus* (2010). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122015015>
- Rämmel (2013). Noorteseire Aastaraamat. SA Poliitikauuringute Keskus Praxis (Toim), *Noorte motivatsioon osalemiseks ja nende hoiakud noorsootöö suhtes*, lk 57
- Sapin, K. (2013). *Essential Skills for Youth Work Practice* (2nd ed.). London: Sage Publications Ltd.
- Seow, P-S. & Pan, G. (2014). A Literature Review of the Impact of Extracurricular Activities Participation on Students Academic Performance. *Journal of Education for Business*, 89, 361-366.
- Terzian, M., Giesen, L., & Mbwana, K. (2009). Why Teens Are Not Involved In Out-of-School Time Programs: The Youth Perspective. Research-to-Results. *Child Trends*, 38, 6-9.
- Taru, M. (2013). Noorteseire Aastaraamat. SA Poliitikauuringute Keskus Praxis (Toim), *Noorsootöö hindamise pidepunkte* (lk 35-37).

- Thomas-Fraser, L.J., Cote, J., & Deakin, J. (2005). Youth Sport Programs: an avenue to foster positive youth development. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 10, 1, 19-40.
Retrieved from <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1740898042000334890>
- Treu, T. (2009). *Huvitegevus Kuressaare Ametikoolis*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool.
- Vanem, L. (2014). *Noorsootöö vajalikkus, sellest eemalejäämise põhjused ja tagajärjed Kuressaare Linna näitel*. Lõputöö. Tartu Ülikooli Pärnu kolledž.
- Väli, M. (2013). *Huviharidus*. Külastatud aadressil http://www.riigikogu.ee/v/failide_arhiiv/Teemaleht_14_2013.pdf
- Witt, P. A., & Caldwell, L. (2010). The Rationale for Recreation Services for Youth: An Evidenced based Approach. National Recreation and Park Association, 15-16.
Retrieved from http://www.nrpa.org/uploadedFiles/nrpa.org/Publications_and_Research/Research/Papers/Witt-Caldwell-Full-Research-Paper.pdf
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. E. Kärner (Toim), Kvalitatiivse uurimistöö olemus, uurimisprotsessi viies etapp (lk 55, 159). Tartu Ülikool. Külastatud aadressil <http://dspace.ut.ee/handle/10062/36419>
- Young, S. J., Ross, C. M., & Barcelona, R. J. (2003). Perceived Constraints by College Students to Participation in Campus Recreational Sports Programs. *Recreational Sports Journal*, 27, 2, 47 – 62.
- Youth Work in the European Youth Forum and Youth Organisations (2014)*. Retrieved from <http://www.youthforum.org/assets/2014/12/PP-Youth-Work.pdf>

Lisa 1. Ankeet kutsekooli õpilastele

Hea õpilane!

Palun Sul vastata käesolevale ankeedile, mille eesmärgiks on saada ülevaade kutsekooli õpilaste huvitegevusest, selgitada nende huvitegevuses osalemise ja mitteosalemise põhjuseid ning õpilaste osalemiseks vajalikke tingimusi.

Mõttele rahulikult ja loe hoolikalt ankeedi ees olevaid mõisteid, kõiki küsimusi ning küsimuste juurde lisatud juhendit, enne kui Sa ankeedis esitatud küsimusele vastama hakkad.

Ankeedis pole õigeid ega valesid vastuseid, vasta täpselt nii nagu Sa arvad või mis Sinu jaoks kõige paremini sobib. Vastuseid kasutatakse vaid üldistatud kujul, Sinu isikuandmeid ei küsita ja vastuseid ei seostata Sinu isikuga ega kooliga.

Ette tänades

Reet Juurik

Tartu Ülikooli kutseõpetaja õppekava üliõpilane

Kontakt: reet.juurik@gmail.com

Ankeedis olevad mõisted

Koolisisene huvitegevus – koolis toimuv või kooli poolt korraldatud tunniväline ja juhendatud tegevus, milles õpilane saab tegeleda oma hobidega treeningutes, huviringides või õpilasesinduses.

Kooliväline huvitegevus – organiseeritud ja juhendatud tegevus, mis ei ole korraldatud kooli poolt ja milles õpilane saab tegeleda oma hobidega huvikoolides, klubides, spordiklubides, noortekeskustes ja mujal. (näiteks muusika- ja kunstikool, tehnika-, väitlus-, foto-, näitering, treening jne.)

1. Kas Sa osaled kooli poolt pakutavas huvitegevuses?

Palun tõmba ring ümber Sinule kõige sobivama vastusvariandi ees olevale numbrile

- 1) Jah
- 2) Ei

2. Millises kooli poolt pakutavas huvitegevuses Sa osaled?

Palun tõmba ring ümber kõikide nende huvitegevusvaldkondade ees olevatele numbritele, millega Sa koolisiselt tegeled. Kui Sa ei osale üheski kooliseses huvitegevuses, jätk

3. küsimusega .

- 1) õpitava erialaga seotud huviring
- 2) õpilasesindus
- 3) õpilasfirma
- 4) kunst ja käsitöö
- 5) muusika
- 6) tants
- 7) näitemänguline tegevus
- 8) sport ja sportlik tegevus
- 9) foto, film ja video
- 10) tehnika ja elektroonika
- 11) muu, palun täpsusta

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....

3. Kas Sa osaled huvitegevuses, mis toimub väljaspool kooli?

Palun tõmba ring ümber Sinule kõige sobivama vastusvariandi ees olevale numbrile

- 1) Jah
- 2) Ei

4. Millises koolivälises huvitegevuses Sa osaled?

Palun tõmba ring ümber kõikide nende huvitegevusvaldkondade ees olevatele numbritele, millega Sa kooliväliselt tegeled. Kui Sa ei osale üheski koolivälises huvitegevuses, jätkka 5.küsimusega.

- 1) õpitava erialaga seotud huviring
- 2) õpilasfirma
- 3) kunst ja käsitöö
- 4) muusika
- 5) tants
- 6) näitemänguline tegevus
- 7) sport ja sportlik tegevus
- 8) foto, film ja video
- 9) tehnika ja elektroonika
- 10) muu. Palun täpsusta

.....
.....
.....
.....

5. Palun hinda kui olulised on Sinu jaoks järgnevad põhjused huvitegevuses osalemisel.

Palun märki ristiga igas reas Sinule kõige sobivam variant. Kui Sa ei osale

huvitegevuses, jätkka 6. küsimusega

	1. Kindlasti oluline	2. Pigem oluline	3. Pigem mitte-oluline	4. Kindlasti mitte-oluline	5. Ei oska öelda
1. Mulle meeldib see tegevus					
2. Mulle meeldib olla koos kaaslastega, kes selles tegevuses osalevad					
3. Juhendaja(d) meeldib/meeldivad					
4. Sõbrad osalevad selles tegevuses					
5. Täiskasvanud (õpetaja või mõni nõustaja) soovivad seda tegevust					
6. Vanemad soovivad seda tegevust					
7. Soovin arendada mõnda enda iseloomujoont, isiksuseomadust					
8. Soovin omandada või arendada teatud oskusi					
9. Soovin omandada või arendada teadmisi					
10. Soovin saada uusi sõpru, kohata uusi inimesi					
11. Soovin reisida					
12. Soovin meeldivalt aega veeta, saada häid kogemusi, elamusi					
13. Olen harjunud sellega juba kaua aega tegelema ega soovi seda katkestada					
14. Midagi peab ju koolist vabal ajal tegema					
15. Ma saan niimoodi midagi ühiskonnas muuta, viia ellu oma ideaale, eesmärke					
16. Soovin aidata teisi inimesi, loomi, hoida loodust					
17. Soovin teenida raha					

18. Muu. Palun täpsusta

6. Vasta allolevatele väidetele ainult siis, kui Sa ei osale väljaspool kooli toimuvast huvitegevuses. Palun märgi kui olulised on Sinu jaoks järgnevad põhjused, mille tõttu Sa koolivälises huvitegevuses ei osale. Palun märgi ristiga igas reas Sinule kõige sobivam variant.

	1.Kindlasti oluline	2. Pigem oluline	3.Pigem mitte-oluline	4.Kindlasti mitte-oluline	5.Ei oska öelda
1. Teavet on liiga palju, ma ei suuda suure valiku hulgast sobivat tegevust leida					
2. Ajapuudus, muud kohustused					
3. Tegevuste ajad ei sobi					
4. Suur koormus koolis					
5. Töötan kooli kõrvalt					
6. Pakutav ei vasta minu ettekujutusele sellest tegevusest					
7. Mulle ei meeldi see seltskond, kes seal käib					
8. Minu sõbrad tegelevad muude asjadega ja ma tahan nendega koos olla					
9.Osalemistasu ja/või muud osalemisega kaasnevad kulud on liiga suured					
10.Tegevus toimub elukohast kaugel ja transpordiprobleemi tõttu ei saa ma osaleda					
11. Tegevuskohtades ei ole vajalikke töö- või tegevusvahendeid					
12. Ei ole leidnud teavet mind huvitava tegevuse kohta					
13. Puudub huvi osaleda organiseeritud ja kellegi poolt juhendatud tegevuses					
14. Osalen mõne kooli juures toimuvast ringi/trenni töös ja seetõttu ei osale koolivälises huvitegevuses					

15. Muu. Palun täpsusta

7. Vasta allolevatele väidetele ainult siis, kui Sa ei osale üheski kooli poolt pakutavas huvitegevuses. Palun märki, kui olulised on Sinu jaoks järgnevad põhjused, mille tõttu Sa koolisiseses huvitegevuses ei osale. Palun märki ristiga igas reas Sinule kõige sobivam variant.

	1.Kindlasti oluline	2. Pigem oluline	3.Pigem mitte-oluline	4.Kindlasti mitte-oluline	5.Ei oska öelda
Koolis ei ole sellist huvitegevust, millega ma tegeleda soovin					
Teavet on liiga palju, ma ei suuda suure valiku hulgast sobivat tegevust leida					
Ajapuudus, muud kohustused					
Tegevuste ajad ei sobi, kuna samadel aegadel toimub õppetöö					
Suur koormus koolis					
Töötan lisaks koolile					
Mulle ei meeldi seltskond, kes seal käib					
Minu sõbrad tegelevad muude asjadega ja ma tahan nendega koos olla					
Osalemistasu ja/või muud osalemisega kaasnevad kulud on liiga suured					
Tegevus toimub elukohast kaugel ja transpordiprobleemi tõttu ei saa ma osaleda					
Tegevuskohtades ei ole vajalikke töö- või tegevusvahendeid					
Ei ole leidnud teavet mind huvitava tegevuse kohta					
Puudub huvi osaleda organiseeritud ja kellegi poolt juhendatud tegevuses					
Pakutav ei vasta minu ettekujutusele sellest tegevusest					
Osalen mõnes koolivälises ringi/trenni töös ja seetõttu ei osale koolisiseses huvitegevuses					

16. Muu. Palun nimeta, mis muu põhjus
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. Millise huvitegevusega sooviksid võimaluse korral tegeleda? Palun tõmba ring ümber allpool nimetatud vastavate huvitegevus(t)e ees olevatele numbritele.

- 1) õpitava erialaga seotud huviring
- 2) õpilasfirma
- 3) õpilasesindus
- 4) kunst ja käsitöö
- 5) muusika
- 6) tants
- 7) näitemänguline tegevus
- 8) sport ja sportlik tegevus
- 9) foto, film ja video
- 10) tehnika ja elektroonika
- 11) muu. Palun täpsusta.....

9. Kui Sul oleks võimalus tegeleda Sulle meeldiva huvitegevusega, siis kui oluline on Sinu jaoks, et see toimuks koolisiseseelt? Palun tõmba Sinule kõige sobivama vastuse ees olevale numbrile ring ümber.

- 1) Kindlasti oluline
- 2) Pigem oluline
- 3) Pigem mitte-oluline

4) Kindlasti mitte oluline

5) Ei oska öelda

10. Vasta allolevatele väidetele ainult siis, kui Sa ei osale huvitegevuses. Palun vasta kui olulised on Sinu jaoks alljärgnevad tingimused, et Sa huvitegevuses osalema hakkaksid. Palun märgi ristiga igas reas Sinule kõige sobivam variant.

	1.Kindlasti oluline	2. Pigem oluline	3.Pigem mitte-oluline	4.Kindlasti mitte-oluline	5.Ei oska öelda
Huvitegevuse toimumise ajad peavad mulle sobima					
Huvitegevuseks vajalikud ruumid ja vahendid peavad olema kaasaegsed					
Minu sõbrad osaleksid huvitegevuses koos minuga					
Ma pean teadma täpselt, mida huvitegevuses tehakse enne kui alustan selles osalemist					
Ma pean teadma, kas huvitegevuse juhendaja mulle meeldib					
Huvitegevuses arvestatakse minu arvamuste ja ettepanekutega					
Huvitegevus peab olema seotud minu õpitava erialaga					
Huvitegevusega ei kaasne osalustasu					

9.Muu. Palun täpsusta

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....

11. Taustaandmed

Palun tõmba sobiva vastuse ees olevale numbrile ring ümber

1) naine

2) mees

Palun kirjuta oma vanus

..... aastat

Suur tänu nähtud vaeva eest!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Reet Juurik

(sünnikuupäev: 13.03.1964)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Kutsekooli õpilaste huvitegevus, selles osalemise ja mitteoselemise põhjused nende endi hinnangul kahe kutsekooli näitel“,

mille juhendaja on Merle Taimalu,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 20.05.2016